

ELOA: HOHTAVA MERI

- - ”mutta hohtava, hohtava meri on vaarallisin nähdä,
se herättää ja saa janoamaan tulevia seikkailuja,
mikä on tapahtunut sadussa, tapahtuu minullekin!”
Edith Södergran: Ihmeellinen meri (Dikter, 1916)

Suomalaisia ja ranskalaisia kertomuksia vedestä, kuusta ja yön olennoista - meren antimista ja sen omikseen ottamista.

Kulttuurikomppania Eloan taiteilijat:

Iris Candelaria, laulu

Taavi Oramo, laulu

Matleena Nyman, piano

Livia Schweizer, huilu

Joasia Cieslak, sello

Suunnittelu: Heta Aho

I Kaislapreludi

Juhani Nuorvala: Ruoikkohuhuilu (2014)

Livia Schweizer, huilu, Taavi Oramo, elektroniikka, Joasia Cieslak, sello

II Veteen pudonnut kuu

Lili Boulanger: Reflets (1911)

Iris Candelaria, laulu, Matleena Nyman, piano

Reflets

Sous l'eau du songe qui s'élève
Mon âme a peur, mon âme a peur.
Et la lune luit dans mon coeur
Plongé dans les sources du rêve!

Sous l'ennui morne des roseaux.
Seul le reflets profonds des choses,
Des lys, des palmes et des roses
Pleurent encore au fond des eaux.

Les fleurs s'effeuillent une à une
Sur le reflet du firmament.
Pour descendre, éternellement
Sous l'eau du songe et dans la lune.

Heijastuksia

Unen nousevan pinnan alla
sieluni on peloissaan, peloissaan.
Ja kuu valaisee sydäntäni
uponneena unen lähteeseen.

Kaislat murehtivat ikävissään.
Vain syvyyksien kuvajaiset:
liljat, palmunlehdät, ruusut,
enää kyynelehtivät vetten pohjalla.

Kukat pudottavat yksi kerrallaan
terälehtensä taivaan heijastukseen
vajotakseen ainiaaksi
unen veteen ja kuuhun.

Maurice Maeterlinck: Serres chaudes (1886)

Turkka Inkilä: Kuulaulu (2020)

Iris Candelaria ja Taavi Oramo, laulu, Matleena Nyman, piano

kuun reikään
poislahjoittaa minänsä

virtojen risteyskohta unohduslähde

veteen pudonneen kuun päälle ei pidä uida

Auli Särkiö: Vedenpeitto (2020)

En tahtois ma touhuun ihmisten
ja en tahtoisi yksin olla.
Minun mieleni on niin kummallinen
kuin meri kuutamolla.

Eino Leino: ote runosta Meri kuutamolla, Sata ja yksi laulua (1898)

III Hohtava meri

Heta Aho: Det underliga havet (2016)

Taavi Oramo, laulu, Matleena Nyman, piano

Det underliga havet

Sällsamma fiskar glida i djupen,
okända blommor lysa på stranden;

jag har sett rött och gult och alla andra färger, -
men det granna, granna havet är farligast att se,
det gör en törstig och vaken för väntande äventyr:
vad som har hänt i sagan, skall hända även mig!

Ihmeellinen meri

Kummallisia kaloja liukuu syvyyksissä,
outoja kukkia loistaa rannalla;
olen nähnyt punaista ja keltaista ja kaikkia muita värejä –
mutta hohtava, hohtava meri on vaarallisin nähdä,
se herättää ja saa janoamaan tulevia seikkailuja,
mikä on tapahtunut sadussa, tapahtuu minullekin!

Edith Södergran: Dikter (1916)
Suom. Uuno Kailas

Claude Debussy: La mer est plus belle que les cathédrales (1891)
Taavi Oramo, laulu, Matleena Nyman, piano

La mer est plus belle que les cathédrales

La mer est plus belle
Que les cathédrales,
Nourrice fidèle,
Berceuse de râles,
La mer sur qui prie
La Vierge Marie!

Elle a tous les dons
Terribles et doux.
J'entends ses pardons
Gronder ses courroux.
Cette immensité
N'a rien d'entêté.

Oh! si patiente,
Même quand méchante!
Un souffle ami hante
La vague, et nous chante:
«Vous, sans espérance,
Mourez sans souffrance!»

Et puis, sous les cieux
Qui s'y rient plus clairs,
Elle a des airs bleus,
Roses, gris et verts ...
Plus belle que tous,
Meilleure que nous!

Meri on katedraaleja kauniimpi

Meri on katedraaleja
kauniimpi,
uskollinen imettäjä,
kuolinhetkien tuudittaja,
meri, jonka äärelle
Neitsyt Maria polvistuu!

Sillä on antaa kaikkea
hirveää ja suloista.
Kuulen sen lepyttelyt,
ankarat raivonpuuskat.
Se on ääretön
muttei järkähtämätön.

Niin pitkämielinen,
vaikka pirullinen.
Avulias tuulenhengi ajaa
aaltoa, meille laulaen:
teille, toivottomille
kuolema on kivuton!

Ja kun taivaat sen yllä
jälleen kirkastuvat,
näyttää se siniseltä,
ruusunpunervalta, harmaalta ja vihreältä...
Kauniimmalta kuin mikään,
paremmalta kuin kukaan!

Paul Verlaine: Sagesse (1880)

Björk Guðmundsdóttir, arr. Björk & Jonas Sèn: Oceania (2004)

Taavi Oramo, laulu, Matleena Nyman, piano

Oceania

One breath away from mother Oceania
Your nimble feet make prints in my sands
You have done good for yourselves
Since you left my wet embrace and crawled ashore
Every boy, is a snake is a lily
Every pearl is a lynx, is a girl
Sweet like harmony made into flesh
You dance by my side
Children sublime
You show me continents
I see the islands
You count the centuries, I blink my eyes
Hawks and sparrows race in my waters

Stingrays are floating across the sky
Little ones, my sons and my daughters
Your sweat is salty
I am why
I am why
I am why
Your sweat is salty
I am why
I am why
I am why

Äiti Valtameri

Henkäyksen päässä äiti Valtamerestä
ketterät jalkasi jättävät painaumuksia hiekkaani
Olette pärjänneet hyvin
sen jälkeen kun jätitte märän syleilyni ja ryömitte kuivalle maalle
Jokainen poika on käärme on lilja
Jokainen helmi on ilves on tyttö
Ihanaa kuin lihaksi tullut sopusointu
Tanssitte rinnallani
jumalaiset lapset
Näytätte minulle maanosia,
näen saaria
Laskette vuosisatoja, minä räpäytän silmiäni
Haukat ja pääskyt kisaavat vesilläni
Keihäsrauskut kelluvat taivaan poikki
Pikkuiset, poikani ja tyttäreni
Hikenne on suolaista
Minä olen syy siihen
Minä olen syy siihen
Minä olen syy siihen

Björk Guðmundsdóttir (2004)

IV Marraskuun akvarelli

Philippe Gaubert: Trois aquarelles (Kolme akvarellia) (1921)

I Par un clair matin (Kirkkaana aamuna)

II Soir d'automne (Syysilta)

Livia Schweizer, huilu, Joasia Cieslak, sello, Matleena Nyman, piano

Maleena Linjama: Hämärissä (2017)

Iris Candelaria, laulu, Matleena Nyman, piano

Hämärissä

Illan herkistyessä

pilvien värit himmenevät.
Hennossa pimeydessä
latvat värisevät.
Kuun yli liukuu kuulaana
savua kultaista.
Jumala – palaanko takaisin,
vai kuolenko lopultakin?

Saima Harmaja: Huhtikuu: runoja (1932)

Sulho Ranta: Japanska akvareller (Japanilaisia akvarelleja) (1924-28)

Iris Candelaria, laulu, Livia Schweizer, huilu, Joasia Cieslak, sello, Matleena Nyman, piano

I Sensommar (Jozamni Karyu)

Kväll vid Maras ström
Vinden drager suckande genom ekars löv.
Blott av sommarn återstår
heligt vad i kylig flod.

I Loppukesä

Ilta Mara-joen rannalla.
Tuuli työntyy huoaten läpi tammenlehvien.
Kesästä on jäljellä vain
pyhä kylpy viileässä virrassa.

II Höstmåne (Oe no Chisato)

Ack, vid månens ljus
skilda tankar träda fram
sorgsna tankar mest
men det är ej blott kring mig
höstens stämning smyger sig.

II Syyskuutamo

Ah, kuun valossa
esiin nousee paljon ajatuksia,
suurin osa surullisia.
Mutta syy siihen ei ole vain ympäröivä
syksy, sen lähemmäs hiipivä tuntu.

III Novemberfärger (Arivava no Narihira Ason)

Jag har aldrig hört att se'n
gudars gyllne tid
i för svunna år,
att som här i Tattar ström
vatten färgats dunkelrök.

III Marraskuun värit

En ole koskaan kuullut,

että sitten jumalten kultaisten aikojen,
menneiden vuosien,
täällä Tattar-virralla vesi olisi
värjäytynyt tummaksi kuin savu.

IV Fuji (Yamabe no Akihito)

Då till Tagos kust jag har nått,
jag hänryckt ser huru silvervit
skyhög Fuji höjer sig under snön,
som faller tätt.

IV Fuji

Sitten saavun Tagoksen rantaan:
hurmioituneena näen miten hopeanvalkea,
taivastahipova Fuji kohottautuu lumen alla,
lumen, joka sataa tiiviisti.

V Lumottu kuu

Väinö Raitio (V. A. Koskenniemi): Kuutamolla (1920)
Iris Candelaria, laulu, Matleena Nyman, piano

Kuutamolla

Oi, armas, mikä ilta kuutamon!
Oi, armas, autuus meitä läsnä on.

Kuin lumottuina lehdet niinipuun
ne värähtelee hopeassa kuun.

Kuin lumottuna sydän vaikenee
ja hiljaisuutta pyhää kuuntelee.

Oi, armas, mikä ilta kuutamon!
On taivas niinkuin meri rannaton.

On niinkuin ikuisuuden kellot sois.
Kuun venheessä me soutakaamme pois.

V. A. Koskenniemi: Elegioja (1918)

Maurice Ravel: sarjasta Gaspard de nuit: I Ondine
Matleena Nyman, piano

-- Solistuaan laulunsa hän pyysi että panisin hänen sormuksensa sormeeni,
ja kävisin vedenneidolle aviomieheksi, ja palaisin hänen kanssaan palatsiin,
tullakseni siellä järvien kuninkaaksi.

Ja kun vastasin että rakastan kuolevaista naista, hän nyrpistäen ja synkkänä vuodatti muutaman kyyneseen, viimein purskahti nauruun ja katosi pisaroiksi, jotka valkeina virtasivat alas tummaa ikkunaani.

Aloysius Bertrand: ote tekstistä Ondine, Yön Kaspar (1842), suom. Tommi Nuopponen ja Aki Salmela

Suomennokset Heta Aho, ellei muuta mainittu.